Abstrak

Tulisan ini membahas tentang huruf al-hamzah letak dan cara pengucapannya di dalam bahasa Arab. Huruf al-hamzah ada yang terletak pada awal kata, pertengahan kata, dan pada akhir kata. Alhamzah yang terletak pada awal kata, terbagi menjadi dua, yaitu: ada yang dinamakan hamzah wasl dan yang lain disebut dengan hamzah gata'. Adapun al-hamzah yang terletak pada pertengahan kata ditulis dengan meletakkannya di atas al-nabirah (huruf sin kecil), al-alif (huruf alif), al-waw (huruf wau), atau di atas al-satr (garis). Sedangkan alhamzah yang berada pada akhir kata, diletakkan juga di atas al-alif (huruf alif), al-waw (huruf wau), atau di atas al-satr (garis), tapi dengan syarat-syarat tertentu. Tulisan ini sangat penting untuk dibaca oleh semua pencinta bahasa Arab, terutama bagi mahasiswa jurusan bahasa Arab, mengingat banyaknya terjadi kesalahan penulisan, pengucapan dan peletakkan al-hamzah dalam tesis, surat, dokumen, dan tulisatulisan ilmiah Arab.

Kata kunci: (

:

^{*} Dosen Universitas Islam Negeri Alauddin, diperkerjakan pada UNHAS

```
*
                                                                                           \cong
                                                                                           \cong
                 .():
                                                                                           \cong
                    ]:
                                                           ))
                                                                                            \cong
                                ] §[
                                                                    ]:
[
                                                                                                      ††
                                                                                           \cong
                                 ]:
                                                                                                       (^{\dagger})
                                                                                                      (<sup>‡</sup>)
(§)
```

```
§§ [
                        ]:
††† [
                                                                                               \cong
           ††††† [
                                                                                                          (^{\ddagger\ddagger\ddagger})
                                                                                                          (§§§)
```

```
[
                                                                                                                                    §§§§
                                                                                                (( ))
                                                                                                                         \cong
               ]
                                                                                  ]:
                                                                                          .<sup>‡‡‡‡‡</sup> [
                                                                                                                          \cong
                                                                                                     ]:
                                                                     . §§§§§ [
                                                                                                                          \cong
                                                                                                       ]:
                           †††††††
   [
                                                                                                                               ‡‡‡‡‡‡
                                                                                                                          \cong
        ] $$$$$ [
                                                                                                     ]:
                                                                                                                                    (^{\ddagger \ddagger \ddagger \ddagger})
                                                                                                                                    (\dagger\dagger\dagger\dagger\dagger\dagger)
                                                                                                                                    (\ddagger\ddagger\ddagger\ddagger\ddagger)
                                                                                                                                    (§§§§§)
                                                                                                                                  (******)
                                                                                                                                  (*******)
                                                                                      ( ﴿ ﴿ ﴿ ﴿ ﴾ ﴾ ﴾ سورة آل عمران ، الآية : ١٠٣ .
```

```
] ******* [
                                                                              \cong
]:
                                             §§§§§§§ [
                              . †††††††† [
       ))
                          ((
                                                  )):((
                             ((
                                                            )):((
      ))
                                              )):((
   `
!!!!!!!!
[
                                                                            ]:
                                                                                   (^{\dagger\dagger\dagger\dagger\dagger\dagger\dagger\dagger})
                                                                                   (********)
                                                                                   (§§§§§§)
                                                                                  (*******)
                                                                                  (********)
```

```
$$$$$$$$
(( ))
    (( \ \ ))
                                       ((
                                           ))
                               (( ))
                (( ))
                                 (( ))
†††††††††[
                                  (( ))
                                                  \cong
                                    (( ))
                                      ((
                                           ))
                                 )):
                                                    (§§§§§§§)
```

```
(( ...
                                             )): ((
   ((
         ))
                                                   ((
                                                        ))
                                      ******** Г
                                                                 ]:
                         $$$$$$$$ [
                                                           \cong
((
       ))
                 ]:
                                                   ††††††††††[
                                                           \cong
                                                             (***********)
                                                             (§§§§§§§§)
```

```
]:
                                        ********* [
                                                              §§§§§§§§§§ [
] ************ [
                    ))
               ((
              . ((
   ]:
                                                                         )):
                                                         ::::::::: [
                                               ((
                                                      ))
                                                             (( ))
                                                                      §§§§§§§§§§
                                                                          (*************************)
                                                                          (§§§§§§§§§))
                                                                          (********)
                                                                          (***************)
                                                                          (**************************)
                                                                         ($$$$$$$$$$)
```

```
*
                                                                  \cong
                (( )):
                                                                  \cong
                                                                  \cong
                                                                  \cong
                                                                  \cong
                                            (( )) ((
                                                               )):
(( ))
                                                                  \cong
                                                                  \cong
                                                                  \cong
```

```
\cong
                                                                                              \cong
                                                                                              \cong
                                                                                              \cong
  ((
          ))
                                                                                              \cong
))
                                                                                                     (( \sim
```

```
: (
                                                                               \cong
                                                                               \cong
                                                                               \cong
                                                  ( )
```

$((\sim))$							
	_	_	_	_	_	:	
	:				-		
						≅	
	_	_	_	_	- :		
							_
– – :							
	•	_	_	_	_	_	
- :						≅	
•	_	_	_	_	_	_	
- :						$\cong$	
			•	_	_	_	
:						$\cong$	
					_	_	-
				,,			
			//	((	))		
			((	))			
				•			

```
††††††††††††
```

```
)) ((
((
   ))
            ((
   (( )) (( ))
```